

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

а.е.Н *912*

Протокол от заседание на Подкомисията "Контрол за конституционност" към Комисията за изработване на проект за Конституция на България при Великото народно събрание във връзка с обсъждане глава "Конституционен съд".

19.02.1991 г.

1991 г.
Съдържа 27 листа

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия за изработване на проект на
Конституция на България
Подкомисия Контрол за конституционност

ПРОТОКОЛ

На 19 февруари 1991 година се проведе заседание на подкомисията "Контрол за конституционност" при

ДНЕВЕН РЕД:

Глава "Конституционен съд"

Заседанието бе открито в 12,40 часа и ръководено от председателя на подкомисията госпожа Снежана Ботушарова.

- 0 -

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Аз бих искала да кажа, че проектът, който беше раздаден в петък няма разлика с предишния. Миналия път когато обсъждахме бяха поставени някои въпроси. Вие ще ни предложите ли решение или с този вариант утре да отидем на заседание на конституционната комисия. Като вече се изложат едни или други становища, тъй като разбрах, че утре трябва да се започне с общ доклад, в смисъл основни положения.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Вчера с Гиньо Ганев се уточнихме за следното. Миналия път на заседание на конституционната комисия настояха много да не се внасят експертните проекти и да се обсъждат, а да се внасят някакви проекти, които съдържат, така да се каже, идеите на всички други проекти. И тъй като това като проект е трудно осъществимо, ние се договорихме това да стане във формата на една справка за проблемите, които стоят в тази глава и предложенията на различните проекти, които са внесени, за тяхното решение. Такава справка е изготвена и за четирите раздела - Народно събрание, президент, правителство и конституционен съд. Сега се размножава и ще бъде раздадена.

Аз предлагам да си подготвиш едно въстъпление, в което да кажеш за работата на подкомисията, за проекта, че ние особени различия по него нямаме, може би да се спреш специално на едно от главните различия за превантивния и последващия контрол и на тази основа вече съществуващите два варианта на Янаки Стоилов за конституционен комитет и всички останали, които са за конституционен съд, и третия вариант на Велко Вълканов, има го мисля и в БСДП и в БЗНС - "Никола Петков" Върховният съд да осъществява. Всъщност това е главният проблем. Той е отразен в тази справка.

Затова ми се иска от името на подкомисията да се изложи това съображение, защо се приема конституционния съд, а не се приема Върховния съд да осъществява тази дейност или пък друг предварителен контрол от качеството на конституционен комитет. Защото аз други сериозни проблеми в тази материя не видях и в дискусиата, която тук се проведе, също нямаше.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Има още един основен въпрос за кръга на правомощията. И това, което проф. Лазаров миналия път каза, какви ще са последиците при установяване на неконституционност на един закон или нормативен акт от посочените.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Почти във всички с различни думи, но почти идентично е дадено. Текстовете там се нуждаят от сериозно редакционно подобрене, но принципиални различия няма.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Аз бих искала да кажете основни съображения по така очертавания се институт - конституционен съд.

АСЕН ЦАНКОВ: На последното заседание, уважаеми колеги, се задължих пред вас писмено да направя моите съображения или по-точно защо съм против конституционния съд.

Има два основни принципиални въпроса - единия чисто правен, чисто юридически въпрос, а другият - икономически въпрос.

Струва ми се, че при наличността на нашия върховен касационен съд, при това, че ние обезателно ще създадем върховен административен съд, просто е неоправдано. Ние ще вземем елитът на нашата юридическа мисъл и да ги сложим да ръководят тези два института. Ние ще трябва да търсим сега още други, които да вършат тяхната работа, а те могат тази работа да я свършат успешно, без да се натоварва държавата с нов бюрократичен апарат,

наречен "Конституционен съд".

В 1916 година тогавашният министър-председател е разбрал, че той не може да се справи с безбройните наредби, закони, укази, които са издавани и е решил да създаде един кодификационен съвет и го е създал. По-късно в 1935 година, малко преди преврата на Кимон Георгиев, вече това се оформя като кодификационен съвет към Министерството на правосъдието. Аз ще си позволя да ви кажа състава на този съвет: председател на Върховния касационен съд е член на кодификационната комисия, главния прокурор на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд, главния прокурор, началника на военно-съдебната част, поне двама редовни професори по гражданско право, поне двама професори по наказателно право, редовен професор по гражданско съдопроизводство, редовен професор по наказателно съдопроизводство, председателя на висия адвокатски съвет, поне двама известни юристи и поне двама известни икономисти.

Това е бил състава на така наречената "Кодификационна комисия". Какво е трябвало да върши тя? Тя е трябвало да преглежда изработените от разните министерства законопроекти и да се произнася по поправките, допълненията и измененията, които те трябва да претърпят. Това е първото им задължение.

Второ задължение. Да следи за нуждите от попълване и изменение на действащите закони и да изработва съобразно с тези нужди надлежните законопроекти, да систематизира и да обедини в общи законници действащото право като внесе в него нужното единство и като го нагоди към моралните и стопански нужди на времето, и последното, което е много важно и характерно, да систематизира, да прегледа пригответените от разните административни учреждения проекти за правилници по усмотрение на съответния министър и да се произнася по поправките и допълненията и измененията, които те трябва да претърпят, като следи за съвместимостта им с действащите закони.

Разбирате ли колко чудесна е дейността на този кодификационен съвет. Ако това се възприеме и при наличността на върховен касационен съд с елитен състав, върховен административен състав имаме ли нужда от конституционен съд? Ето това е моят въпрос. Аз мисля, че нямаме нужда.

И като сложим икономическите проблеми, че този конституционен съд ще бъде доста голямо учреждение с доста голям персонал, то даже икономически не е оправдано.

Това са моите бележки.

ЦОНИЮ ДАНЕВ: По моя проект аз предлагам с една трета всеки три години съставът да се подновява.

Препоръчвам конституционният съд да се произнася по наказателната отговорност на министри, защото то е специализиран в конституционната материя.

Третото, което искам да кажа е, че министрите трябва да отговарят наказателно пред специална конституционна юрисдикция.

Конституционният съд не е предвидено да бъде сезиран пряко от избирателите, нещо което аз предвиждам, и от участвалия кандидат за народен представител в изборите. Това може да се стори на някой, че ще усложни функциите на конституционния съд. Но ние трябва да имаме предвид, че с обикновен закон ще се формират секции към конституционния съд, които ще предотвратят всякакво задръстване на работата.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Ние имаме Вашия проект и Вие утре ще може да изложите вашите бележки на заседанието.

Проф. Танчев има думата.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Аз бих искал да защита тук позицията че конституционния съд трябва да бъде орган за конституционен контрол и второ, че той трябва да бъде извън съдебната власт.

На първо място трябва ли да утежняваме бюрокрацията? Аз мисля, че конституционния съд няма да я утежни. Той не е администрация, за да я утежнява. А след като толкова нации по света са го направили, ние съответно вече е крайно време да престанем да учим другите, а да се поучим самите ние. Ние трябва да свикнем с идеята, че демокрацията струва пари. В противен случай една военна диктатура е най-евтината и най-за предпочитане. Въпросът е да не се пилеят неразумно.

Освен това, в случая става дума за различен характер на дейност, за различни функции, а държавните органи се създават не както в някои случаи. Това става после да бъдат натоварени с функции и дейност, а би трябвало рационалната държавна организация да се изгражда чрез държавните органи и те да намират своето място в системата на разделение на властите.

Предварителният конституционен надзор има предимство. И когато ние въвеждаме една последваща форма, ние като че ли пренебрегваме тези предимства. Но ние можем да съчетаем предварителния и последващия конституционен контрол в един орган. Аргументацията е доста дълга и затова ще я пропусна. Но е необходимо да има един орган, който да извършва предварителния конституционен надзор. Този орган може да бъде много близък, както каза г-н Цанков, може да е или съвет към Министерство на правосъдието, или съвет към Министерския съвет, както идея има да се създаде И в никакъв случай конституционният съд да не се товари с предварителния конституционен надзор и с последващ конституционен надзор.

Конституционен съд не може да няма, защото ние създаваме и без това една много опростена система на управление. Ние създаваме еднокамерен парламент. В действителност ние твърдяме че се натъкнем на последствията от едно такова решение, но при липса на втора камара присъствието на конституционния съд е безусловно необходимо. Откъде накъде Върховният съд ще се вмесва като съдебна власт изцяло в законодателната власт? Трябва следователно да има някаква особена съдебна власт, защото това е политическа съдебна власт, която стои извън системата на законодателната и съдебната власт.

Освен това конституционният съд е призван да осъществява и известни арбитражни функции. Това също го кара да бъде извън тази система и не може върховния съд да се товари. Не, че той няма да я свърши. От чист прагматизъм сигурно ще свърши - ще каже кой закон противоречи на Конституцията и азбучно не съответства на Конституцията.

Освен това ние на конституционния съд му възлагаме и да контролира делегираното законодателство. Това е една доста по-различна материя. Освен това му възлагаме да контролира изборите. Защо съдебната власт ще се вмесва отново във функции на парламента? В случая той отново ще арбитражира между волята на избирателите и крайния резултат от тяхната воля в резултатите от изборите.

Така че конституционният съд си има своето място. Аз тук се различавам от г-н Данов да се създава един държавен особен съд, какъвто е имало по режима на Търновската конституция, някъде го има в някои страни, не е необходимо. Конституционния

съд може да се натовари с тази функция. Още повече, че при липсата на втора камера, конституционният съд фактически ще играе една такава важна роля, каквато има сената в положението... (нищо не се чува) Така че съдът на министрите може да се поеме изцяло от конституционния съд.

СТЕФАН СТОЙЧЕВ: Аз смятам, че такава институция като конституционен съд е необходима преди всичко за осъществяване на контрол за конституционността на законите и някои подзаконовни нормативни актове.

Смятам, че този съд трябва да е изведен извън системата на съдебните органи, нищо че се нарича съд, тоест да бъде с по-особен статут.

Категорично съм против това конституционният съд да се превърща и в съдебен орган, в правосъден орган. Конституционният съд трябва да бъде създаден именно с такива задачи да подпомага и да осъществява контрол за конституционността на законите и другите подзаконовни актове на висшата администрация.

Аз смятам, че конституционният съд трябва ясно да бъде отграничен от върховния съд. Даже още в член 1 смятам, че трябва да стане така: конституционният съд да се състои от 15 или 9 съдии, не една трета, а две трети се избират от Народното събрание и една трета се назначава от президента. А могат да бъдат включени членове на върховния касационен съд в този конституционен съд. Но съдебната власт да няма отношение към формирането на този орган.

В член 3, където са изброени правомощията на конституционния съд в т. 3 е записано: "И нормативните актове на президента".

Първо, според Конституцията президентът не издава нормативни актове.

Второ, в почти всички проекти на всички политически сили именно това е предвидено президентът да не издава нормативни актове. В повечето проекти на политически сили е така, че президентът не издава нормативни актове. Ако наистина стане така в президентския институт, тогава очевидно това трябва да отпадне от тази точка.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Това вече е проблем какви ще са правомощията. Затова е посочено ориентировъчно, че този съд може да упражнява контрол в случай, че се допусне да бъдат издавани такива актове.

СТЕФАН СТОЙЧЕВ: И последната ми бележка, това е по т. 3 от съдия член. Долу е казано: "Общопризнати норми на международно право". Това е едно твърде разтегливо понятие "общопризнати норми". От кого и кои са тези общопризнати норми? Това "общопризнати норми" го има в редица конституции на западните демокрации, но това не е аргумент и ние да го включим в нашия текст.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Накратко искам да се спра върху два въпроса, които считам, че са принципно значими при разглеждането на материята за конституционния контрол. Преди всичко какъв конституционен контрол - предварителен или последващ? Това е един много важен въпрос, имам предвид мнението на г-н Цанков, имам предвид големите предимства разгледани от много аспекти на предварителния контрол и имам предвид практиката във Франция и в други страни, тоест, това е един въпрос, който продължавам да смятам, че все още не е решен в полза на последващия контрол. Защото за всички е ясно, че последващ контрол може да се упражнява върху актове, които вече са приети от парламента само от съдебен орган.

Вторият въпрос, ако все пак се стигне до едно обединяване относно това конституционният контрол да се упражнява от конституционен съд, тогава какъв ще бъде този контрол. В какво ще се концентрират правомощията на този конституционен съд? Защото считам, че логично обосновавания път ще бъде да се тръгне от функциите, от правомощията на този орган, а оттам вече да му се търси мястото в системата на цялата конституция. С оглед на това какъв ще прави този съд той ще бъде или повече или по-малко в съдебната система или ще бъде някъде като арбитър между трите разделени власти, защото той има да преценява не друго, а именно съобразно с конституцията.

Оттам дали правомощията на конституционния съд ще се съсредоточат главно върху преценка за конституционност. За какво имам предвид? Закони, закони-декрети, ако се възприеме, актове на висшата изпълнителска власт, имам предвид нормативни актове на правителството, тоест, това е сърцевината, ядрото на контрола за конституционност. Но все пак остава в сферата

на Конституцията споровете за компетенциите. Имам предвид споровете тук между държавната администрация, тоест равнището на централното управление и самоуправлението, каквото искаме да имаме. Защото като погледнем практиката на конституционните съдилища в други страни, особено там, където тя е удачна, имам предвид Испания, голяма част от делата се оказват, че са именно в тази сфера в конфликтите на компетенции между централното и местните равнища.

И един трети момент, който е много важен и който пак е централно в рамките на контрол за конституционност, това са правата на гражданите. Това също е един много голям въпрос за това доколко конституционните права на гражданите са директно приложимо право. Дали ще предвидим нашият гражданин, след като е изчерпал надлежния път за закрила на своите конституционно-провъзгласени права, да има право и на директен иск към конституционния съд, при спазването на един куп условия, които пък имат за цел да предотвратят едно наводнение от такива иски към конституционния съд. Това е съсредоточаването върху конституционния контрол.

Но някои въпроси, които вече бяха засегнати тук от колегата Танчев, че в немалко страни конституционният съд успешно поема функции, които са присъщи на съдебната власт, например замества създаването на специален съд за търсене наказателна съдебна отговорност на министри и други висши държавни служители предвид това, че нямаме горна камера, изобщо институтът на импичмънт е неприложим и несвойствен, конституционният съд както в Турция би могъл да осъществява и такива правомощия.

Що се отнася до проверка на валидността на изборите, в немалко страни конституционният съд прави и това. Това е също възможно поемане на функции, които в момента не се осъществяват от никого.

Това са просто разсъждения, но мисля, че това са двата въпроса, които заслужават много принципно разглеждане – характера на контрола и правомощията върху какво следва да се концентрират и съсредоточат. Оттам нататък мисля, че решаването на тези въпроси ще направи работата значително по-облекчена.

НЕНО НЕНОВСКИ: Първо, да си изясним същността на конституционното правосъдие. То не е правосъдие в истинския смисъл на думата. Това е до голяма степен политическо правосъдие. И затова не е правилно ние не само да го поставяме този съд в системата на съда, на съдебната система, но и да искаме да се решават въпросите на конституционния контрол само от съдии в чистата им форма съдии. Това е един политически съд, казвам аз, съд, който се занимава с конституционен надзор и който решава и политически дела до известна степен, ако ние го натоварим с това, когато се търси отговорност на високи магистрати.

По-нататък става дума вече за това кои нормативни актове той ще контролира, с оглед на тяхната конституционност. Аз съм все пак за един по-ограничен кръг от нормативни актове, по които ще се произнася конституционния съд. Разбира се, без съмнение, на първо място това са законите – дали те са конституционни, нормативните актове на президента, ако допуснем да има такива и правителството. Дотук трябва да спрем според мен и не е необходимо да добавяме и членовете на Министерския съвет, както това е казано в член 3, алинея 1, точка 3. Това означава да затлачим върховния съд с безброй подзаконови нормативни актове. Най-много до правителствените актове, а ведомствените трябва да оставим да бъдат контролирани от Народното събрание и евентуално от административния съд.

Друг момент, на който искам да обърна внимание, това е дали трябва да допуснем и гражданите да имат правото да задвижват процедурата на конституционния надзор. Този въпрос, според мен, зависи от това дали ще има в нашата конституция парламентарен защитник или няма да има. Ако има парламентарен защитник до голяма степен ние решаваме въпроса с това дали и гражданите да могат да бъдат субекти, които задвижват тази процедура. Вие знаете, че това е твърде рисковано. Ако ние приемем парламентарен защитник и той получи възможността да задвижва тази процедура на конституционния съд, бихме могли и при наличие на едно административно правосъдие да спестим този канал или тази форма на сезиране на конституционния съд.

Постави се въпроса за състава, за финансовата страна и пр. Аз бих обърнал внимание върху възможността да бъдат нито 9, нито 15. Преди малко дадох една справка за конституционните съдилища в Европа, във всички страни в които има конституционен

съд и там се вижда, че има съдилища с по 11, 12, 13 и 14 души. Това не е задължително. Ние сме хванали като магически тези две цифри – 15 или 9. Вярно е съставителите на текста обикновено се ръководят от мисълта, че една трета от тях трябва да се избира от съответните три тела, които имаме – Народно събрание, президент и съд. Според мен няма пречка Народното събрание да избере четири, президента – четири, и Върховния касационен съд – три. И други комбинации могат да се направят. Така че аз съм за една друга цифра, въпреки че това може да изглежда ограничително, но нито 9, нито 15. Петнадесет са много, а девет може би са малко. Може би една цифра от 11-12 души е по-добре.

В проекта, който обсъждаме, се предвижда възможността той да решава спорове за компетентност между Народното събрание – президент – правителство, както и между органи на местно самоуправление. Всички ли равнища на местно самоуправление ще получат това право? Като имам предвид следващата алинея на този член 3, алинея 3, където се говори, че конституционният съд действа по инициатива на президента, правителството, една пета от депутатите, парламентарния защитник, върховния съд и областните съвети, смятам, че бихме могли да се ограничим с областните, а общинските по-скоро органи да отнасят своите спорове пред областните. Ние трябва да мислим за това доколко конституционният съд ще има свободата да се занимава и възможността да решава качествено тези въпроси.

Имам и други бележки, които вероятно ще дам отделно. Може би трябва да се определи една възрастова граница за членовете на конституционния съд.

Благодаря ви.

З ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Подробните бележки, които сега излагате, имат този смисъл – говорили сме с г-жа Друмева – че тази част, която ще влезе в Конституцията, е основната, но вероятно ще има и закон. Така че всички тези подробности ще бъдат абсолютно необходими за закона, все едно кога ще се прави. Те ще са вързани.

Тези принципи, които ще влязат в Конституцията, предполагат и едно виждане как по-нататък ще работи този Конституционен съд, т.е. какъв ще бъде законът, който ще го регламентира. Така че в този смисъл всички детайли са много необходими и полезни, за да може наред с основните принципи, или няколко текста в Конституцията, да се оформи веднага и по-нататъшното наше виждане. Тъй като всеки един колега, особено тези, които представиха конституция, има някаква представа и виждане, то е логично, отначало докрай как ще бъде този Конституционен съд.

И аз наистина ви моля да представите вашите бележки, тъй като има архив, който да се ползува от цялата комисия.

Има думата проф. Лазаров.

КИНО ЛАЗАРОВ: Аз съвсем накратко искам да с изкажа.

Дали да се създаде или не Конституционен съд? Аз съм напълно убеден, че той трябва да се създаде. Ние трябва да създаваме предварителен контрол, както вече има усилия, и евентуално последващ контрол, осъществен от Конституционен съд. Така че по този въпрос не виждам нужда да се обосновавам по-подробно, тъй като становището на всички е едно.

Аз съм против този съд да решава, да осъществява нечия отговорност – било на министрите, било даже на президента. Това е слабост на проекта, че се казва, че разглежда обвинения срещу президента и вицепрезидента. Това означава, че ще се произнася по въпроса дали те са извършили или не нарушение на закона, нарушение на Конституцията, но не да се осъществява като един съд.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Той не е наказателен съд.

КИНО ЛАЗАРОВ: Именно така се разбира. За нас е ясно. Ние сме имали точно такава идея, но най-малкото утре трябва да се обясни. Защото ако действа наказателно спрямо президента НИ/МД

и вицепрезидента, защото не действа и по отношение на министрите? Аз смятам, че това не трябва да се приема. Защо? Защото това се осъществява от Върховния съд, който е висша инстанция, както е по действащата Конституция. Защото това е наказателно дело, а квалификацията и специализацията на Конституционния съд е в съвсем друга насока, не да разглежда наказателни дела. Така ми се струва, че е правилно.

Две думи за това, от кого да се сезира. Аз смятам, че ние трябва разумно да увеличим числото, кръга на органите, които могат да сезират конституционния съд. Аз лично, без колебание, бих прибавил и главния прокурор, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, какъвто се предвижда по Конституция, макар че сега го няма в проекта. Но аз лично изпитвам голям страх ако се допусне, и то на първо време, възможността гражданите пряко, макар и след уговорки и с изчерпване на всички други възможности, при съществуващата всеизвестна склонност на българина докрай да обжалва. Ако има нещо, което може да минира цялата Конституция, то е може би това. Това вече обезателно ще доведе до задръстване на Конституционния съд. Това 100-процентово ще доведе до такова задръстване и дайте разумно да ограничаваме кръга на органите. Ако трябва да прибавим към тези, които вече са приети "и други", но не и прякото сезиране.

По някои други въпроси. Тук се изказаха опасения, а те вероятно ще се изкажат многократно, дали няма да се затрудни бюджетът на държавата. Нашата идея беше, поне аз винаги така съм си го представял, че не всички членове на Конституционния съд ще бъдат щатни. Най-много на първо време щатни могат да бъдат председателят и заместник-председателите. И може би, понеже има несъвместимости, трябва да има алинея в Конституцията, в която да се предвиди, че "по решение на Конституционния съд някои негови членове могат да бъдат нещатни".

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Нали има забрана да се заема друга платена длъжност? Това означава само пенсионери.

КИНО ЛАЗАРОВ: Защо така си представяте нещата? Ако в Конституцията е казано, че самият Конституционен съд може да реши, че някои ще бъдат нещатни, явно, че за тях ще важат другите забрани, другите несъвместимости, но не и несъвмести-

мостта да заемат друга длъжност. А аз не го разбирам така ограничено.

Мисълта ми е тази, на първо време особено ще има нужда, докато тръгне, а и по-гъвкаво да стане така.

С делегираното законодателство трябва ясно да се каже. Този вариант е по-стар и в него не беше включен вариантът на експертите.

НЕНО НЕНОВСКИ: Законните актове са със силата на закон.

КИНО ЛАЗАРОВ: Именно, това е във от съмнение.

Що се отнася до подзаконовите нормативни актове аз смятам, че трябва да се имат предвид подзаконовите актове на всички централни органи на изпълнителната власт, което означава, не само на правителството, но и на ръководителите на други ведомства, без оглед на това дали те са министри или не.

Вижте, не искам да бъде лош пророк, но ако оставим само законите и само актовете на правителството, не повече от 5-6 или 10 случая годишно ще има. А пък спорът за конституционност на законите ще бъдат не повече от 2-3 случая годишно, както е в другите страни.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ако ми разрешите една реплика. Защо да се ходи до Конституционен съд, а не някакъв квалификационен съвет да ги спира, да ги преглежда, да ги пречиства на още по-чисто равнище.

КИНО ЛАЗАРОВ: Какво значи това да ги спира или пречиства?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: За действието е друг въпрос. Добре, да констатира тяхната незаконосъобразност.

КИНО ЛАЗАРОВ: Какво ще означава това констатиране?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това значи да се обърнем към съд.

КИНО ЛАЗАРОВ: Към кой съд? Трябва да стане ясно сега, когато поддържа една или друга концепция. Ако е към Върховния административен съд, ние нали се съгласихме, че при Върховния административен съд ще бъдат актовете на местното самоуправление, вкл. и нормативните актове. Аз не съм убеден в това. Но трябва ясно и точно да кажем, към какво. Ако е към някакъв друг орган, както се предлага този орган да е към министерството и той да ги отменя или спира, това е вече правосъдие. За мен

така стоят нещата. Или Конституционният съд, или Върховният административен съд. Това е едно от двете, както е било преди девети, когато не сме имали Върховен конституционен съд, а сме имали Върховен административен съд.

Аз поддържам, че актовете на всички централни органи, най-малко те, трябва да бъдат към Конституционния съд. Защото той ще бъде и много по-квалифициран да съпоставя нормативните актове в различна степен, отколкото Върховния административен съд, който ще бъде нагоден предимно да решава индивидуалните спорове, конкретните спорове, обжалвания срещу ненормативни актове и да ги съпостави със закона. А съпоставянето на нормативните актове в различна степен, това ще бъде до обмяна на специализация на Конституционния съд. И затова той ще бъде по-компетентен и по-ефективен.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Огромна работа ще има.

КИНО ЛАЗАРОВ: Защо огромна работа? Да не би всеки ден да се издават нецелесъобразни подзаконови или нормативни актове? Какви са тези опасения. Аз от 20 години си водя списък от литературата, без да подценявам дали е прав или не, кой автор сочи, че има подзаконов акт, който противоречи на Конституцията, и съм стигнал до към 40 случая. Това е от 20 години. Разделете ги по години и ще видите какво ще се получи. Аз съм дълбоко убеден, нямам чувството и самочувствието на пророк, но съм дълбоко убеден, че никакво задръстване няма да се получи. А представете си какво ще стане, ако оставим само закони и само актове на президента и на Министерския съвет. Те през ден ли издават подзаконови актове? Тогава ще компрометираме самата институция. Тя ще бездейства.

Г-н Танчев каза, че не трябва да бъдат нещатни, само щатни. Тогава ако трупнем 15 души на държавата да им плаща заплати, без да работят... Опасявам се от съдбата на самата институция. Но както и да е.

Последният въпрос, с който искам да завърша, е по въпроса за правомощията. Според мен това е най-важният въпрос – какви ще са правомощията на Конституционния съд по отношение на законите, които той обявява за неконституционни. Какво ще означава? Според проекта това означава, че законът е отменен.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Не.

КИНО ЛАЗАРОВ: Ако обяви закона за противоконституционен, какво ще стане после?

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: В разпоредбата към този проект е казано, че решенията на Конституционния съд се публикуват в "Държавен вестник" в един срок и са задължителни. Това не означава отмяна. Това означава, че те са задължителни за съдебната власт, при което всеки гражданин, който се обърне, или всеки орган, който се обърне към съдебната власт, естествено, че тя няма да се съобразява с неконституционния закон, а ще прилага Конституцията. Директно ще прилага Конституцията. А събранието, ако иска да отмени закона, това си е негова работа. Ако иска да го остави след 10 години отново да се приложи, това е други нещо.

Това е американската система.

РЕПЛИКА: Всъщност би следвало да се приеме, че досега е действувала и у нас, тъй като нямаше обратна забрана.

КИНО ЛАЗАРОВ: Във връзка с това аз искам да кажа, че ми се струва по-реалистично това, което чувам от юристите, че ако се приеме тази система, аз не бих възразявал, но се съмнявам дали ще се приеме. По-реалистично е да се приеме правото на Конституционния съд само да спира, да обявява закона за неконституционен, да спира изпълнението му и въпросът да се внася в Народното събрание. Спирането да може да се осъществява с квалифицирано мнозинство - 2/3 от всички.

Някой се опасява какво означава това спиране. Междуременно някой произведства ще продължават, други няма, но аз съм разработил един текст, който миналия път представих на депутатите. Текстът е развит много подробно, няма да го прочета. То е в три алинеи:

"(1) Обявява закона за неконституционен.

(2) Спира изпълнението му. Решението се обнародва в "Държавен вестник" и въпросът се внася в Народното събрание. Народното събрание при тайно гласуване е длъжно в определен срок, не по-късно от 1 месец, да се произнесе. Ако с тайно гласуване се приеме от повече от 2/3 от всички народни представители, че трябва да продължи изпълнението на закона, спирането от Върховния конституционен съд се смята за отменено. Ако не се постигне

- 16 -

това квалифицирано мнозинство, се смята за отменен законът.

(3) Досежно висящите производства по прилагане на закона, чието изпълнение е спряно от Върховния конституционен съд, трябва да се спира до произнасянето на Народното събрание."

Не виждам големи затруднения. Става дума за 1-2 месеца. По-добре е да се спра съдебните производства и да се знае със сигурност какво ще стане с този закон, отколкото да я продължат да се решават, да се издават противозаконни решения и след това да се отменят било по пряко обжалване или служебно.

Но това е само субсидиарно, ако се приеме този вариант за правомощията на Конституционния съд.

Това е.

КРАСЕН СТОЙЧЕВ: Повдигнаха се много интересни въпроси. Искам да кажа едно мнение, което може да ви се стори крайно, но мисля, че си заслужава обсъжданията. То засяга проблема за компетентността на Конституционния съд.

В сегашния проект, който ни е раздаден, се допуска в Конституционния съд да бъдат атакувани не само закони, но и други нормативни актове. По мое мнение би могло нещата да се ограничат само до законите и евентуално до постановленията със силата на закон. За всички други нормативни актове, при системата, която създаваме в момента, ми се струва, че е възможно да се предвиди пряко приложение на закона. Когато подзаконов нормативен акт противоречи на закона – пряко да се прилага от съда закона, както е сега по Закона за нормативните актове, без да се слиза надолу. Аргумент за това е още повече новата система на подзаконовите нормативни актове и изключва онези, които ние сега наричаме първични нормативни актове. Във всеки случай изпълнителната власт ще издава нормативни актове или по силата на делегации, те ще имат по-особена сила, а и други нормативни актове, които ще бъдат, условно казано, вторични подзаконовите нормативни актове. По този начин ще се спести огромна част от дейността на Конституционния съд, тъй като аз съм дълбоко убеден, че многото подзаконовите актове лесно ще бъдат представени в Конституционния съд. И всъщност основната му дейност ще се развие до сравняване на различни подзаконовите нормативни актове и закони.

По този начин ще се наруши защитата на конкретни субективни права по-надолу.

От друга страна наистина сравних не всички конституционни съдилища, но обикновено конституционните съдилища по света имат малко работа. Разглеждат от 7 до 8, най-много 10 закона годишно. Имат 10 дела. По този начин мисля, че не се нарушава авторитетът на една институция, напротив. Институцията става по-стабилна и нейната дейност по-ясна.

Затова ми се струва, че като идея да ограничим възможността да се атакуват в Конституционния съд само определен вид нормативни актове, най-малкото заслужава сериозно обсъждане.

Бих обърнал внимание на един факт. В някои от проектите на политическите партии се допускат дори решения на Народното събрание да бъдат атакувани пред Конституционния съд. Аз лично съм против този момент, но мисля, че техните представители и за в бъдеще ще защитават подобни идеи и би трябвало още оттук да поставим по-ясни граници във възможността да се види, че само нормативни актове могат да бъдат атакувани пред Конституционния съд.

Само че това автоматически поставя един интересен въпрос. Това се отнася за тълкувателните актове, които ще издава Конституционния съд, тъй като ако приемем, че актовете на Конституционния съд са източници на право, тези тълкувателни решения, условно ги наричам така, те трябва да бъдат не само за Конституцията, според мен, но да се обмисли да дават задължително тълкуване и на законите, още повече, че тук е квалифицираният състав. Мисля, че е по-тежка машината на Народното събрание да прави автентично тълкуване всеки път. Възможно е да се допълни със законите в този смисъл.

Тълкувателните актове на Конституционния съд ще бъдат по-особени източници на права. И затова тези разпоредби отзад, тълкувателните постановления имат обратна сила. Това е правилото при тях. За разлика от другите източници трябва да бъдат съобразени с този случай. Така че самите актове като такива, на Конституционния съд, няма да бъдат еднотипни и еднакви и очевидно този въпрос трябва да се реши предварително по някакъв начин. Сега ги слагаме в рамките на едно.

Другият въпрос е за международните актове. Текстът е в т. 5. По принцип ние в експертната група заставаме на едно становище, още не сме го изразили, но сме в поцес на обмислянето, за прякото приложение на международното право. При наличието на такъв текст, който между другото сега го има в Кодекса за търговското мореплаване у нас, е възможно да се мисли за пряко приложение, когато има противоречие между закон и международен договор или общоприетите норми на международното право – прилага се международният договор или нормите на международното право.

При това положение дейността на Конституционния съд ми се струва, че ще бъде много интересна, ако предвидим такова пряко приложение. Мисля, че то трябва да отпадне. И да дадем възможност на съдилищата, когато констатират подобни противоречия, да прилагат направо дейността. Иначе самият смисъл на прякото приложение до голяма степен се обизсмисля, след като Конституционният съд ще се произнесе тельрва дали е така. Но това е дискуссионен въпрос и аз си давам сметка за този факт. Той зависи до голяма степен от нашето решение за прякото приложение на нормите на международното право.

Що се отнася до последиците от решенията за обявяване на конституционност на законовия нормативен акт, съм дълбоко убеден, че Конституционният съд, макар и да издава източници на правото, не би трябвало да може да отменя актовете на Народното събрание, особено законите. Това е неправилно както с оглед на конструкцията за разделението на властите, така и с оглед на редица трудни моменти, пред които ще се изправим. Не е редно един орган да отменя закон на друг орган. Онова, което той би могъл да направи най-много, според мен, е – присъединявам се към мнението на проф. Лазаров – да спира тяхното действие и да предоставя на Народното събрание, в определен срок, да се произнесе по закона и да вземе съответно становище. Допълнителен е въпросът дали Народното събрание трябва да се произнесе с обикновено или с квалифицирано мнозинство. Това са детайли, които се нуждаят от една дискусия, но мисля, че те трябва да се дообсъждат.

Така че, за да бъдем поне юридически акуратни, ние трябва да признаем, че тези източници на правото са основни източници на правото и с тях да не допускаме да се отменят

директно законите у нас, макар и това да е от Конституционния съд.

Идеята на проф. Лазаров на мен много ми допадна – за възможността някои от съдиите да бъдат на обществени начала.

КИНО ЛАЗАРОВ: Не на обществени начала, хонорувани.

КРАСЕН СТОЙЧЕВ: Но аз се питам дали това няма да наруши стабилността на една институция.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Статутът на държавния служител.

КРАСЕН СТОЙЧЕВ: От тази гледна точка изхождам по този въпрос и не би трябвало само бюджетът да ни бъде пречка. Ние създаваме една Конституция, създаваме нов орган, който трябва да бъде стабилен, ясен, с точно определени функции. И така половинчато да се решават въпросите не е редно, но това е моето лично мнение. Аз мисля, че проф. Лазаров ще защитава своята идея и в рамката на дискусиата може да се породи нещо.

Моята идея беше, че този съд в никакъв случай не е правосъдие и не осъществява правосъдие. А и затова идеята, че този съд разглежда обвинения срещу президента, които се повдигат от Народното събрание, според мен е ясно казано, тъй като по Наказателния съд се разглеждат обвинения, които се повдигат от други органи по друг начин. Тук става въпрос по-скоро за някаква политическа отговорност. И в този смисъл редакцията трябва да се подобри. Но никой не е имал предвид да се твърди, че това е един съд, който ще разглежда конкретни наказателни дела. Това не може да бъде, а и противоречи на самия статут на Конституционния съд като такъв.

Това бяха моите бележки.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Благодаря. Има думата проф. Неновски.

НЕНО НЕНОВСКИ: Аз съм за това: по-тесен кръг от закони и нормативни актове, които да се преценяват от Конституционния съд.

Второ, да не се нарушава, както и Кино Лазаров каза, кръгът на субектите, които могат да го сезират.

За правомощията му. Щом приехме, че това е съд, ние трябва да приемем същевременно, че той може да върши нещо повече от един съвет за конституционен надзор. Когато говорим за Съвет

за конституционен надзор ние можем да кажем: спира. Тук може да се отнесе и предварителната преценка, още преди да се приеме един нормативен акт, дали той ще бъде законосъобразен или конституционноразен. Но щом като приемаме, че това е един завършен Конституционен съд, трябва да му дадем възможността да обяви неконституционността на законите, не да ги отменя. Защото да отмени, това означава той да се постави над законната власт, той такава функция не трябва да има при системата на разделяне на властите.

Но доколкото ние му придаваме една междинна, уравниовесаваща, буферна роля, той трябва да има такава възможност, да го обяви по свое мнение за неконституционен и това да задължи разбира се или да даде възможност на съдебните органи да не го прилагат. Но възможността да спира само или предварителния надзор е повече присъщен на т.нар. съвети за конституционен надзор.

Аз мога с две думи сега да ви кажа един казус, който е възникнал преди 2-3 месеца в Унгария. Той е много интересен, той още не е дошъл сега при нас, но ще ни занимава за в бъдеще. Това е решението на Конституционния съд на Унгария, който, след като се приемат допълнения в унгарската Конституция, според което се признава правото на живот, сега Конституционният съд от м. октомври постановява: Наказателният закон в частта си, в която се предвижда смъртно наказание, е неконституционен. Нито една от по-раншните конституции досега не са обявявали правото на живот. Тези, които напоследък го обявяват едновременно - отворете испанската Конституция - не приемат и смъртното наказание. А в случая с Унгария се получава така, че те допълнително въвеждат правото на живот, Наказателният закон съществува с допустимо смъртно наказание и се оказва в противоречие с Конституцията. И сега съдилищата в Унгария не прилагат този текст от закона.

КИНО ЛАЗАРОВ: Това не е ли равносилно на отменяне? Кой друг освен съдилищата може да приложи Наказателния кодекс?
НЕНО НЕЛОВСКИ: Така е.

КИНО ЛАЗАРОВ: Защо не го кажем ясно и откровено?

КРАСЕН СТОЙЧЕВ: Да, проф. Лазаров, но един от съдиите го е подписал с особено мнение и условието е налице.

НЕНО НЕНОВСКИ: За тълкуването, аз на едно място се опитах да убедя мои колеги, не ме разбраха – Конституционният съд да има право да дава и задължително тълкуване на законите. Защото по досегашната наша система такава компетентност имаше Държавният съвет, по-рано Президиума на Народното събрание. Сега не зная в Конституцията предвижда ли се текст, който говори за задължително легално тълкуване на закона. Разбира се, Народното събрание ще го дава, но това не може да бъде масова практика. Кой ще дава задължително тълкуване на закона?

Що се отнася до възможността в Конституционния съд да има членове на хонорар, смятам, че не бива да приемаме такъв вариант, защото това е един елитен орган, макар и с немного работа, но това е един орган, който ще установи традиция, а самата възможност там да работят хора без заплащане, ще подцени неговото значение.

КИНО ЛАЗАРОВ: Тогава няма да има Конституционен съд.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Последното, което каза проф. Неновски, аз поддържам. Защото тези хора трябва да бъдат независими. Какво имам предвид, като казвам щатни, платени и т.н.? Те трябва да бъдат независими. Ако те бъдат на хонорар или на държавно обществено начало, те много лесно ще бъдат купувани.

КИНО ЛАЗАРОВ: Зависи кого ще избереш.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Има думата г-н Кулишев.

ЛЮБЕН КУЛИШЕВ: Аз няма да засягам въпросите, които вече бяха засегнати, още повече, че чувствавам по някои от тях да помисля повече. Ще споделя мнение само по два от въпросите, които бяха засегнати.

Първо, за статута на съдиите. Съвсем категорично съм против това те да бъдат на обществени начала или хонорувани. С оглед да се запазят изискванията, които се предявяват към тях, необходимо е те да бъдат независими, назначени безсрочно или пък за определен срок, който се предвижда, но не и да бъдат поставени в положение на обществени начала. Изискванията, които се предявяват към тези съдии налагат това нещо.

Аз съ за последващия контрол, макар че доста съм си мислил дали не е възможно да се съчетаят формите на последващ с предварителен контрол в някои случаи. Трябва обаче да ви кажа, че напоследък имах разговор с една унгарска колежка, която ми изтъкна, че в Унгария било въведено това съчетаване на предварителен с последващ контрол. И това се оказало абсолютно неподходящо. И понастоящем те искат да отменят това нещо – предварителния контрол, за да може Конституционният съд изцяло да се посвети на последващия контрол.

РЕПЛИКА: По този начин те се ангажират предварително.

ЛЮБЕН КУЛИШЕВ: Точно това е техният аргумент. Практическите последици там са много лоши.

Имам една бележка във връзка с правомощията на Конституционния съд и по-специално т.5 в чл.3 – за възможността Конституционният съд да се произнася за съответствието на международните договори, по които страна е България с Конституцията. Дълбоко съм убеден, че това означава да се проверява дали е в съответствие с Конституцията вече влезнали договори. Договори, които вече задължават страната. Трябва да ви кажа, че това е свършено недостатъчно. Една подобна форма може да постави България пред съществуващата международна отговорност за нея. И в този случай е необходимо проверката на конституционността на тези договори да се извършва предварително, тъй като след това вече е късно. Това трябва да става преди ратификацията, защото след това е късно. Тук трябва да помислим за някакви други форми. И на мен

НИ/НП

ми се струва, че някъде го бях написал, но впоследствие отпадна "Ратифицирането на договорите от Народното събрание, в случай, когато влизат в противоречие с конституцията, сключването на тези договори да може да стане само след като са били внесени съответни изменения в Конституцията". По този въпрос ще трябва да се помисли. Това разбира се ще стане не в главата за Конституционния съд, а в главата за Народното събрание.

А що се касае до съответствието на законите с общопризнатите норми на международното право, въпреки че тази категория "общопризнати норми" не е така стриктно установена, струва ми се, че както я приехме в общата част, така и тук бихме могли да я приемем.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Благодаря. Има думата г-н Цанков.

АСЕН ЦАНКОВ: Уважаеми колеги, просто съм безкрайно благодарен на всичко, което слушах досега от вас. Защо съм ви благодарен? Защото вие полека-полека ме убеждавате, че това, което ви предлагам е така, и то така трябва да стане. Вие ме убеждавате в това. Виждам различните мнения, които възникват по различни въпроси. И това е моето дълбоко убеждение, аз съм ви безкрайно благодарен.

Искам да обърна вашето внимание върху следното нещо. Ако ние приемем върховен административен съд, каква е неговата компетентност? Аз ще ви очертая с две-три думички. Той може да се произнася по некомпетентност или по превишаване на власт. Актовете на изпълнителните органи, които са издали своя административен акт, са били некомпетентни, или са превишили властта си. Защото такова нещо трябва да бъде. Друго нещо не може да бъде този административен съд.

По-нататък - неспазване на съществуващите законни форми. Нарушаване на закона или на някоя наредба. Превратно упражнение на власт. Органът, който издава административния акт, превратно упражнява своята власт. Няма да е това право, но го издава. И естествено е извършване на фактите, на които се основава обжалваният акт.

Аз бих задал на проф.Лазаров следния въпрос - какво ще се получи, ако се получи колизия между общото събрание на

върховния административен съд и Касационния съд, които ще заседават самостоятелно, и решението на Конституционния съд? Оттук нататък ми кажете какво ще стане. Ето въпроса, и моля ви отговорете ми.

КИНО ЛАЗАРОВ: Ще Ви отговоря после.

АСЕН ЦАНКОВ: Аз ще Ви бъда благодарен да ми отговорите сега, защото Вие все повече ме убеждавате, че моята теза е правилна. Кажете ми за тази колизия.

КИНО ЛАЗАРОВ: Не може да се получи такава колизия. Те имат различни правомощия и различна компетентност.

АСЕН ЦАНКОВ: Вие казвате, че се тълкуват законите.

КИНО ЛАЗАРОВ: Ако става дума за тълкуването на законите ще Ви отговоря.

АСЕН ЦВЕТКОВ: Вие лека-полека ще дойдете до моето становище. Ако някой може да ми каже, какво ще се получи от тази колизия, ще ви бъда безкрайно благодарен.

КИНО ЛАЗАРОВ: Колега, Вие забравяте, че този Конституционен съд върши предимно превантивна дейност, да не се стигне до неконституционен закон. Но отделен е въпросът ако вече се е стигнало, въпреки тази дейност на този съвет или на някой друг съвет. Какво да се прави? За това става въпрос. Никой не Ви убеждава в нищо. Поддържайте си становището.

АСЕН ЦАНКОВ: Аз Ви поставих въпроса – когато се получи конфликт между решението на общото събрание на един Върховен касационен съд по прилагането на закона, по тълкуването на закона и Конституционния съд – какво ще е получи.

КИНО ЛАЗАРОВ: Едно е по тълкуването, друго е по прилагането.

АСЕН ЦАНКОВ: Да вземем тогава по прилагането. Да приемем по тълкуването. Кажете ми оттук нататък какво ще стане?

КИНО ЛАЗАРОВ: Ще помисли какво ще стане.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Наистина да помислим и по-нататък.

АСЕН ЦАНКОВ: Добре, благодаря ви.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Благодаря ви за становищата и аргументите и ще помоля утре в 9,30 часа да присъствувате на заседанието на Конституционната комисия, където на днешен

ред ще бъде разглеждането на тази глава.

ПЕТКО ОБРЕТЕНОВ: Аз не исках да взема становище, достатъчно мнения изслушахме по този предварителен въпрос – дали да бъде Конституционен съд или Конституционен съвет. Ние и миналия път говорихме, някои от тук присъстващите не бяха на този спор, но мисля, че тази разработка е резултат от становището, което взехме тогава – за Конституционен съд. В смисъл, че приемаме необходимостта от последващ контрол, което не изключва превантивния контрол. И в този смисъл в настоящия момент се упражнява такъв превантивен контрол, примерно от Законодателната комисия. Едно от основните й задължения е да съобрази конституционността на даден законопроект.

Аз не искам да се спирам на въпросите. Всъщност те са в два главни аспекта – за правомощията на Конституционния съд и за начина на сезирането. Така аз виждам въпросите.

Във връзка с правомощията бих искал да задам един въпрос, в момента аз просто мисля на глас. Тук се повдигна въпросът, че прякото сезиране във връзка с нарушени права на гражданите не е желателно. Но ми се струва, че аргументите бяха, по-скоро размисленията, бяха от чисто прагматично естество, че ще се затрупа съдът с маса от дела при известните вече навици на нашия народ.

На мен ми се струва обаче, че тук може още малко да се помисли, просто да се разсъждава, защото именно защитата на правата е тясно свързано с прилагането на Конституцията. Това е основна функция. В някои конституции действително са предвидени такива възможности, като някъде са по-широки, а другаде възможностите са стеснени до нарушенията на някои права. Примерно в Конституцията на ФРГ видях такава възможност. Само в някои случаи се допуска възможност за защита на правата, докато в испанската конституция се допуска издаването на така наречените постановления за защита, когато се поставя въпросът за защита на накарнени конституционни права.

И във връзка с това би могло да се помисли, аз пак поставям въпроса, че ние не допускаме пряка възможност на гражданата да защити правата си. Субектите, които имат възможност за сезиране на съда са изчерпателно изброени.

Има една интересна разпоредба в чл.3, ал.4, когато друг съд установи несъответствие между закон и Конституцията той спира производството по делото и внася въпроса пред Конституционния съд. Всъщност това е разковничето.

КИРИЛ ЛАЗАРОВ: Така гражданинът ще си защитава правата. Това решава 99 на сто въпроса.

АСЕН ЦАНКОВ: Нищо не решава.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Това е филтърът, който не изключва възможността така гражданинът да защитава правата си.

КИНО ЛАЗАРОВ: Така гражданинът ще се защитава.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: То е съвсем ясно, че това е филтърът, който ще дава възможност на съдебни органи, макар и от най-нисш ранг, да преценяват дали въпросът заслужава да се отнесе до съда, или не заслужава.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Това е решението, което е направила Германия.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Това е едно компромисно решение, според мен.

РЕПЛИКА: Ако се възприеме.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: В германската конституция един от въпросите, който се разглежда от Конституционния съд, е за обратната сила на закона.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Ние по принцип изключваме да се създават закони с обратна сила.

НЕНО НЕНОВСКИ: Член 5, ал.8 гласи: "Разглежда обвинение срещу президента, вицепрезидента, повдигнати от Народното събрание". И когато аз говорих за наказателна отговорност, имах предвид да се прибави "и на министрите". Обаче това да се отнася за действия, в изпълнение на функциите им. Защото министрите не могат да се съдят поради високите им положения от обикновен съд, но за другите си нарушения, престъпления, действия и т.н. те отговарят като обикновени граждани на обществото. Но за изпълнение на функциите си те трябва да отговарят пред някаква върховна инстанция каквато е Конституционния съд.

Второто ми съображение, с него приключвам, Конституционния съд ще се форми като конституционна юрисдикция с по-подробно

познаване на практиката на напредналите в това отношение страни, ще формира специализирани познания и опит и корпоративен дух. Министрите не могат и не трябва да отговарят съдебно пред друг орган за изпълнението на собствените си функции, освен пред такава висша юрисдикция. Но за другите си действия или престъпления ще отговарят пред обикновените съдилища.

Това е моята бележка.

РЕПЛИКА: Вие говорите за Наказателна отговорност.

НЕНО НЕНОВСКИ: Съдебна трябва да се каже. Съдебната може да бъде гражданска, административна, може да бъде и наказателна.

ЕВГЕНИ ТАНЧЕВ: Така е в италианската конституция.

ПРЕДС. СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Благодаря ви за участието. Моля всички да присъствуват утре в зала "Запад" от 9,30 часа.